

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Αρμόδια: Δρ. Βασιλική Μπώλου
Βοηθός Συνήγορος του Καταναλωτή

Εισηγήτρια: Δρ. Ζέτα Θεοχαροπούλου
Ειδική Επιστήμονας, Νομικός

Αθήνα, 22 Σεπτεμβρίου 2010
Αριθ. Πρωτ. : 2035

ΠΡΟΣ:
ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

ΠΡΟΣ:
ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΝΤΕΣ

ΚΟΙΝ.:

1. Γενική Γραμματεία Καταναλωτή
Διεύθυνση Προστασίας Καταναλωτή
Τμήμα Β'
Πλατεία Κάνιγγος
101 81 Αθήνα

2. Τράπεζα της Ελλάδος
Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος
Αμερικής 3
102 50 Αθήνα

ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΥΣΤΑΣΗ
(Άρθρο 4 παρ. 5 ν. 3297/2004)

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή, Ανεξάρτητη Αρχή επιφορτισμένη από το ν. 3297/2004 (ΦΕΚ Α 259/23.12.04) με τη συναινετική επίλυση καταναλωτικών διαφορών, δέχθηκε αναφορές καταναλωτών με αίτημα την επιστροφή "εξόδων ακίνητου" ή άλλως "αδρανούς λογαριασμού" καταθέσεων, ύψους 1€ το μήνα που τους χρέωσαν οι καταγγελλόμενες Τράπεζες. Ο σχετικός όρος που προβλέπεται στο

τιμολόγιο εργασιών κάθε τράπεζας το οποίο είναι αναρτημένο σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2501/2002 σε κάθε τραπεζικό κατάστημα, αποτελεί Γενικό Όρο Συναλλαγών (Γ.Ο.Σ.) και συνεπώς ελέγχεται για την καταχρηστικότητά του βάσει των διατάξεων του άρθρου 2 του Ν.2251/1994 περί προστασίας καταναλωτών.

Με σχετικά έγγραφα διαβιβάσαμε τις σχετικές αναφορές στις αρμόδιες Τράπεζες και ζητήσαμε να μας εκθέσουν τις απόψεις τους.

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων μας, κατ' άρθρο 4 παρ. 5 ν. 3297/2004, έπειτα από ενδελεχή μελέτη των περιπτώσεων που τέθηκαν υπόψη της Αρχής και συνεκτιμώντας το σύνολο των ισχυρισμών και επιχειρημάτων που διατυπώθηκαν από τις τράπεζες στα απαντητικά τους έγγραφα, διαπιστώνουμε τα εξής:

1. Συνηθισμένη πρακτική των καταγγελλόμενων Τραπεζών είναι η χρέωση "εξόδων ακίνητου" ή άλλως "αδρανούς λογαριασμού" καταθέσεων, ύψους 1€ το μήνα ή 6€ εξαμηνιαίως. Η σχετική χρέωση προβλέπεται στο τιμολόγιο εργασιών κάθε Τράπεζας το οποίο είναι αναρτημένο σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2501/2002 σε κάθε τραπεζικό κατάστημα. Η σχετική χρέωση, από τη στιγμή που συνιστά όρο προδιατυπωμένο από τις τράπεζες και δεν αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τους δανειολήπτες, αποτελεί Γενικό Όρο Συναλλαγών (Γ.Ο.Σ.) και συνεπώς ελέγχεται για την καταχρηστικότητά της, βάσει των διατάξεων του άρθρου 2 του Ν.2251/1994 περί προστασίας καταναλωτών.

2. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ.6 του Ν. 2251/1994 περί προστασίας καταναλωτών, "γενικοί όροι των συναλλαγών που έχουν ως αποτέλεσμα τη διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή απαγορεύονται και είναι άκυροι. Ο καταχρηστικός χαρακτήρας γενικού όρου ενσωματωμένου σε σύμβαση κρίνεται αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση, ο σκοπός της, το σύνολο των ειδικών συνθηκών κατά τη σύναψή της και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται". Οι διατάξεις του άρθρου 2 παρ.6 του Ν.2251/1994 αποτελούν εξειδίκευση του γενικού κανόνα του άρθρου 281 ΑΚ (βλ. Ι.Καράκωστα, Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή, εκδ.Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, παρ.93).

Περαιτέρω, σύμφωνα με την Απόφαση 234/11.12.2006 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος περί τροποποίησης και συμπλήρωσης της υπ' αριθμ. ΠΔ/ΤΕ 2501/2002 και της υπ' αριθμ. ΕΤΠΘ 178/3/19.7.2004 απόφασης¹: **2. Δεν εισπράττονται έξοδα αδράνειας σε λογαριασμούς καταθέσεων ταμειωτηρίου κατά το βαθμό που αυτά υπερβαίνουν τους τόκους και θίγουν το εκάστοτε υπόλοιπο του κεφαλαίου της κατάθεσης.**

3. Σύμφωνα με την αμετάκλητη απόφαση 652/2010 του Άρειου Πάγου (Α1΄ Πολιτικό Τμήμα), που επικύρωσε την υπ' αριθμ. 3499/2008 απόφαση του Εφετείου Αθηνών το οποίο είχε αποδεχθεί την υπ' αριθμ. 961/2007 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών ως προς την καταχρηστικότητα του σχετικού Γ.Ο.Σ., ισχύουν τα ακόλουθα:

Βάσει του άρθρου 2§6 του Ν.2251/1994, ο σχετικός όρος είναι καταχρηστικός, "εφόσον δεν αποσαφηνίζεται ο λόγος που επιβάλλει τη συγκεκριμένη χρέωση αναφορικά με τους ακίνητους λογαριασμούς ούτε αιτιολογείται πώς προκύπτουν τα

¹ ΦΕΚ Β΄ 1872/27.12.2006

έξοδα για την Τράπεζα από τους ακίνητους λογαριασμούς, τα οποία επιδιώκει να καλύψει με αυτή τη χρέωση. Επομένως, παραβιάζεται η αρχή της διαφάνειας που απαιτεί σαφήνεια ως προς την αιτία και ως προς το περιεχόμενο της παροχής. Το γεγονός ότι η Απόφαση 234/11.12.2006 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος απαγόρευσε την είσπραξη εξόδων αδρανείας σε λογαριασμούς καταθέσεων κατά το βαθμό που αυτά υπερβαίνουν τους τόκους και θίγουν το εκάστοτε υπόλοιπο κεφαλαίου της κατάθεσης δεν σημαίνει εξ αντιδιαστολής ότι επιτρέπεται άνευ ετέρου η είσπραξη εξόδων αδρανείας μέχρι του ύψους των τόκων της κατάθεσης.

Βάσει της απόφασης 961/2007 του Πρωτοδικείου Αθηνών, η σχετική απόφαση της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων «απλώς απαγορεύει την είσπραξη εξόδων αδρανείας σε λογαριασμούς καταθέσεων με τους όρους που αναφέρει», ενώ ο υπό κρίση όρος συνεχίζει να «υπάγεται στον έλεγχο συμβατότητας με τις ρυθμίσεις του Ν.2251/1994». Ειδικότερα, κάθε Γ.Ο.Σ. που προβλέπεται από τραπεζικό ίδρυμα συνεχίζει να ελέγχεται δικαστικά για την καταχρηστικότητά του βάσει του Ν.2251/1994, ακόμα κι αν η χρήση του επιτρέπεται ρητά βάσει κανονιστικής απόφασης της Τράπεζας της Ελλάδος (βλ. ΑΠ 2123/2009).

Σύμφωνα δε με την υπ' αριθμ. 3499/2008 του Εφετείου Αθηνών, στην περίπτωση που η Τράπεζα «κατά τη διατύπωση του ως άνω όρου» δεν συμπεριέλαβε τη σχετική διάκριση που προβλέπεται από τη σχετική απόφαση της Ε.Τ.Π.Θ. της Τράπεζας της Ελλάδος, έχει ως «αποτέλεσμα την ασάφεια αυτής». Στην περίπτωση αυτή, οι δικαστικές αποφάσεις (ΑΠ 652/2010, ΕφΑθ3499/2008, ΠολΠρΑθ 961/2007) κατέληξαν στην καταχρηστικότητα του σχετικού όρου **λόγω έλλειψης σαφήνειας στην αιτία και στο περιεχόμενο της παροχής**, ήτοι της σχετικής προμήθειας, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ.6 Ν.2251/1994.

4. Σύμφωνα δε με την υπ' αριθμ. απόφαση 2123/2009 του Αρείου Πάγου, οι συμβάσεις κατάθεσης φέρουν το νομικό χαρακτήρα της ανώμαλης παρακαταθήκης (830ΑΚ) και κατά συνέπεια εφαρμόζονται οι περί δανείου διατάξεις (806ΑΚ), **δεν τίθεται θέμα πληρωμής στο θεματοφύλακα** ούτε αμοιβής (822ΑΚ), ούτε δαπανών φυλάξεως και αποζημίωσης (826ΑΚ). Επιπλέον, η αδράνεια λογαριασμού των καταθετών **δεν αποτελεί αυτοτελή σύμβαση παροχής υπηρεσιών από την τράπεζα** σε σχέση με την αρχική κατάθεση, συναλλαγή του πελάτη με την τράπεζα και συνεπώς δεν είναι επιτρεπτή η συνομολόγηση ιδιαίτερων όρων χρεώσεως, ενώ η πράξη για την οποία προβλέπεται η συγκεκριμένη προμήθεια δεν είναι άλλη από την αυτονόητη **απόσβεση της ενοχής** της αρχικώς συναφθείσας σύμβασης ανώμαλης παρακαταθήκης, δηλαδή η υποχρέωση της τράπεζας να διαφυλάσσει το κατατεθειμένο ποσό και να αποδίδει τους συμφωνημένους τόκους στο δικαιούχο του. Ο συγκεκριμένος όρος περί καταβολής εκ μέρους του καταναλωτή εξόδων αδρανείας αποτελεί άρα **απόκλιση από τις ενδοτικού δικαίου διατάξεις** των άρθρων 830 και 806 ΑΚ και συνεπώς ελέγχεται για την καταχρηστικότητά του σύμφωνα με το **άρθρο 2 παρ.6 Ν.2251/1994** περί προστασίας καταναλωτών. Δεδομένου ότι οι Τράπεζες δανείζονται χρήματα από τους καταναλωτές-καταθέτες με πολύ πιο ευνοϊκούς όρους σε σχέση με τους όρους δανεισμού, που ισχύουν στη διατραπεζική χρηματαγορά, και χρεώνουν προκαταβολικά τα κόστη από την υπηρεσία φύλαξης και διαχείρισης των χρημάτων των καταναλωτών, ο συγκεκριμένος Γ.Ο.Σ., ως αποκλίνων από τις διατάξεις του ενδοτικού δικαίου, **διαταράσσει τη συμβατική ισορροπία εις βάρος του καταναλωτή**, διότι η Τράπεζα επιχειρεί να μετακυλίσει στον καταναλωτή έξοδα και λειτουργικά κόστη, τα οποία έχουν ήδη συνυπολογιστεί κατά τη σύναψη της

αρχικής σύμβασης μεταξύ τους, αντισταθμίζοντας η Τράπεζα τα λειτουργικά της κόστη με το προσφερόμενο στον καταναλωτή επιτόκιο καταθέσεων.

5. Σύμφωνα με το ανωτέρω σκεπτικό της απόφασης 2123/2009 του Αρείου Πάγου, ακόμα και στην περίπτωση που ο σχετικός όρος προβλέπει περισσότερες λεπτομέρειες ως προς το λόγο πρόβλεψης της σχετικής χρέωσης (π.χ. συγκεκριμένα λειτουργικά έξοδα της τράπεζας) και ως προς το περιεχόμενο αυτής (π.χ. εξαιρείται το κατατεθειμένο κεφάλαιο κι επιβαρύνονται μόνο οι τόκοι αυτού), ώστε να είναι σαφώς διατυπωμένος, πάλι δεν θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η επιβολή της σχετικής χρέωσης. Συνεπώς, η επιβολή εξόδων αδρανείας από τράπεζα σε καταθετικούς λογαριασμούς που τηρεί η ίδια, ανεξάρτητα από τον τρόπο διατύπωσης του σχετικού όρου που τα προβλέπει, είναι καταχρηστική σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ.6 του Ν.2251/1994 περί προστασίας καταναλωτών, διότι διαταράσσει τη συμβατική ισορροπία μεταξύ των συμβαλλομένων μερών εις βάρος του καταναλωτή-καταθέτη.

6. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι οι καταγγελλόμενες Τράπεζες στηριζόμενες στον, κατά τα ανωτέρω αναφερόμενα, καταχρηστικό και άρα άκυρο Γ.Ο.Σ. που παραβιάζει ευθέως τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ.6 του Ν. 2251/1994, έγιναν αδικαιολογήτως πλουσιότερες σε βάρος των περιουσιών των καταγγελλόντων χωρίς νόμιμη αιτία. Συνεπώς, οι καταγγέλλοντες δικαιούνται να αναζητήσουν τα ποσά που αχρεωστήτως κατέβαλαν ως έξοδα "αδρανούς" ή "ακίνητου" λογαριασμού, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 904 επ. του ΑΚ.

Ενόψει των ανωτέρω, με σκοπό τη συμβιβαστική επίλυση των υπό κρίση διαφορών, ο Συνήγορος του Καταναλωτή:

I. Απευθύνει σύσταση προς τις καταγγελλόμενες Τράπεζες να επιστρέψουν στους καταγγέλλοντες ως αχρεωστήτως καταβληθέντα (άρ.904 επ. ΑΚ) τα ποσά των εξόδων που εισπράχθηκαν ως έξοδα ακινησίας σε αδρανείς καταθετικούς λογαριασμούς τους, ικανοποιώντας τα αιτήματα των αναφορών τους.

II. Καλεί τις εν λόγω Τράπεζες να του γνωστοποιήσει εγγράφως εντός δέκα (10) ημερών, εάν αποδέχονται τα διαλαμβανόμενα στην παρούσα έγγραφη σύσταση.

III. Αποφασίζει ότι σε περίπτωση που οι καταγγελλόμενες Τράπεζες δεν αποδεχθούν τα διαλαμβανόμενα στην παρούσα σύσταση, τότε ο Συνήγορος του Καταναλωτή θα ενεργήσει σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην παρ.5 του άρθρου 4 του Ν. 3297/2004 (ΦΕΚ Α' 259/23.12.04).

IV. Διαβιβάζει την παρούσα σύσταση στην Διεύθυνση Προστασίας Καταναλωτή της Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή για τις δικές της κατά νόμο ενέργειες σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 13 α «Κυρώσεις» του ν. 2251/1994 ΦΕΚ Α' 159 «Προστασία των Καταναλωτών», όπως ισχύει.

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Ευάγγελος Ζερβέας